

تاریخ ایران

مروری بر

جغرافیا و مناظر طبیعی

و

تاریخ ایران از آغاز تا پایان پهلوی

نادر عبدالحسین زرین کوب

استاد و عضو هیئت دانشگاه تهران

دکتر روزبه زرین کوب

عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه تهران

اشارات نیرین

سرشناسه: زرین کوب، عبدالحسین، ۱۳۷۸-۱۳۰۱. Zarrinkub, Abd-ul Hossein
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ ایران: مروری بر جغرافیا و مناظر طبیعی و تاریخ ایران از آغاز تا پایان پهلوی/ عبدالحسین
 زرین کوب، روزبه زرین کوب؛ گردآورنده: محمدعلی داودی پور.
 مشخصات نشر: تهران: زرین و سیمین، ۱۴۰۳. مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص: مصور، نقشه.
 شابک: ۸-۱۰-۷۹۹۸-۶۲۲-۹۷۸ وضعیت فهرست نویسی: فیپا یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۴۶-۲۴۸.
 عنوان دیگر: مروری بر جغرافیا و مناظر طبیعی و تاریخ ایران از آغاز تا پایان پهلوی.
 موضوع: ایران-- تاریخ Iran--History موضوع: ایران-- تاریخ-- از آغاز تا ۱۳۵۷ Iran--History--To1979
 ایران-- جغرافیای تاریخی Iran--Historical geography
 شناسه افزوده: زرین کوب، روزبه، ۱۳۴۶- شناسه افزوده: داودی پور: محمدعلی، ۱۳۲۸-، گردآورنده.
 رده‌بندی کنگره: ۹۵۵ رده‌بندی دیویی: DSR1۰۹ شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۰۳۵۱۸ اطلاعات رکورد: فیپا

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

تهران، یوسف‌آباد، خیابان شهید بهمن‌دوست، شماره ۱۲

کد پستی ۸۴۹۶۴-۱۴۳۸۶ تلفن ۸۸۰۰۲۵۳۸-۸۸۰۰۷۵۰۴ (۰۲۱)

عنوان تاریخ ایران

مروری بر جغرافیا و مناظر طبیعی
 و تاریخ ایران از آغاز تا پایان پهلوی

نویسندگان دکتر عبدالحسین زرین کوب (استاد فقید دانشگاه تهران)
 دکتر روزبه زرین کوب (عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه تهران)

گردآورنده محمدعلی داودی پور
 پردازش رایانه‌ای محمدباقر داودی پور
 حروف نگاری سینا نگار
 لیتوگرافی فرآیند گویا
 چاپ و صحافی چاپخانه پیکان
 چاپ اول ۱۴۰۳
 شمارگان ۱۵۰۰ نسخه
 شابک ۸-۱۰-۷۹۹۸-۶۲۲-۹۷۸

بها ۲۶۰۰۰۰ تومان

همه حقوق مادی و معنوی کتاب برای ناشر محفوظ است.

فهرست

پیش‌نوشتار: (۶-۷)

فصل یکم: سرزمین ایران (۸ تا ۵۱)

فلات ایران (۹)، رودها (۱۲)، دریاها و دریاچه‌ها (۱۴)، باران و قنات (۱۸)،
جانوران (۲۲)، گیاهان (۳۲)، کانی‌ها (۳۸)، پیشینهٔ انسان در ایران (۴۰)،
ایلات و عشایر (۴۲)

فصل دوم: تاریخ ایران (۵۲ تا ۲۴۷)

بخش یکم: تاریخ اساطیری و ملی ایران (۵۲ تا ۶۹)
گیومرث (۵۳)، پیشدادیان (۵۵)، کیانیان (۶۱)

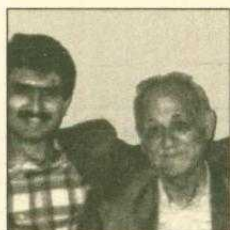
بخش دوم: ایران در دوران باستان (۷۰ تا ۱۱۱)

مادها (۷۱)، هخامنشیان (۷۷)، سلوکیان (۸۹)، اشکانیان (۹۳)، ساسانیان (۱۰۱)

بخش سوم: ایران در دوران اسلامی (۱۱۲ تا ۲۴۷)

خلافت بنی‌امیه (۱۱۵)، خلافت بنی‌عباس (۱۱۷)، طاهریان (۱۲۱)،
صفاریان (۱۲۳)، علویان (۱۲۵)، سامانیان (۱۲۷)، غزنویان (۱۳۳)،
آل بویه (۱۳۹)، آل زیار (۱۴۳)، سلجوقیان (۱۴۷)،
خوارزمشاهیان (۱۵۳)، ایلخانان مغول (۱۵۷)، ملوک طوایف (۱۶۵)،
تیموریان (۱۶۹)، ترکمانان (۱۷۷)، صفویان (۱۸۱)، افشاریه (۱۹۷)،
زندیه (۲۰۳)، قاجاریه (۲۱۱)، پهلوی (۲۳۳)

منابع: (۲۴۸)

پیش نوشتار

فکر نوشتن کتاب‌های تاریخ برای توده مردم و نیز نگارش کتاب‌های غیردرسی مفید و مناسب برای کودکان و نوجوانان در حوزه تاریخ در سرزمین ما به چند دهه پیش بازمی‌گردد. ایجاد نظام آموزش و پرورش اجباری و مجانی (۱۳۲۲ ش) و ترویج سوادآموزی و توسعه کتابخوانی در ایران، اندک اندک، پیدایش کتاب‌های «مردم‌پسند/همگانی» (popular) را موجب شد و آن را گسترش داد.

این پدیده فرهنگی، یعنی پیدایش توسعه کتاب‌های مردم‌پسند/همگانی موضوعی اساسی و بنیادین است. چنین امری به گسترش و تعمیق فرهنگ ایرانی در میان توده مردم و کودکان و نوجوانان ایرانی می‌انجامد و در نهایت، به درک علمی و منطقی هویت ایرانی یاری می‌رساند و برخی ذهن‌های آشفته را از ایجاد اندیشه‌های افراط‌گرایانه می‌پرهیزاند و نشان می‌دهد که «تاریخ» مهم‌ترین مؤلفه هویت ایرانی است: ایرانیانی که حتی زبان مادری ایشان فارسی نیست، به سبب آگاهی و علم بر «تاریخ و گذشته مشترک» در کنار هم گرد می‌آیند و در نتیجه، نقشه‌های دشمنان ایران و ایرانی را نقش بر آب می‌کنند.

اندیشه نوشتن یک دوره تاریخ ایران به زبان فارسی، از حدود سال ۱۳۰۶ ش در گفت‌وگوهایی که میان محمد قزوینی، محمدعلی فروغی، ابوالحسن فروغی و عباس اقبال آشتیانی برگزار می‌شد، آغاز گشت و نتیجه آن، تصویب طرحی در سال ۱۳۰۷ ش در وزارت معارف وقت بود که بر اساس آن، می‌بایست مجموعه تاریخ ایران از آغاز تا مشروطیت به توسط حسن پیرنیا، سید حسن تقی‌زاده و عباس اقبال آشتیانی نوشته شود؛ طرحی که سرانجام نیافت و تنها، بخش‌هایی از آن نوشته شد!

از آن زمان تا کنون، کتاب‌های قابل تأملی درباره تاریخ ایران به زبان فارسی نوشته

شده است که به برخی از آنها می‌توان اشاره کرد: ایران باستانی و ایران قدیم، هر دو از حسن پیرنیا؛ تاریخ مفصل ایران، از صدر اسلام تا انقراض قاجاریه، تألیف عباس اقبال آشتیانی (دو کتاب اخیر گاه، در یک مجلد با عنوان تاریخ ایران منتشر شده است)؛ تاریخ کامل ایران، نوشته دکتر عبدالله رازی؛ کرونولوژی تاریخ ایران از دکتر بهاء‌الدین بازارگاد؛ تاریخ ایران زمین تألیف دکتر محمدجواد مشکور؛ روزگاران و نیز آشنایی با تاریخ ایران، هر دو از دکتر عبدالحسین زرین‌کوب.

باری، مجموعه حاضر با این اندیشه به نگارش درآمد که به عقیده مؤلفان آن، زنده‌یاد استاد دکتر عبدالحسین زرین‌کوب و این بنده، نگارش تاریخ برای تمامی مردم و نیز برای کودکان و نوجوانان یکی از وظایف مورخ به شمار می‌آید. وظیفه مورخ تنها نوشتن برای همگان نیست؛ او می‌بایست تاریخ درست را به میان مردم ببرد و آن را در میان ایشان ترسیم دهد.

با یاری جناب آقای محمدعلی داودی‌پور، مدیر محترم انتشارات زرین و سیمین این فکر به نتیجه رسید. امید دارم این کتاب ایرانیان را به کار آید و تاریخ پرکشاکش ایران و فرهنگ درخشان ایرانی را در ذهن و اندیشه ایرانیان و کودکان و نوجوانان ایرانی ترسیم کند و به ایشان نشان دهد که این تاریخ، هرچند فراز و نشیب‌های فراوان به خود دیده، و لحظه‌های خوب و ناخوب بسیاری را از سر گذرانیده است، با این همه، تاریخ سرزمین و مردم ایران در میان آنچه می‌توان آن را تاریخ انسانی خواند، کارنامه‌ای پذیرفتنی از خود بر جای گذارده است که می‌توان بدان بالید و به روزهای آینده آن امیدوار بود.

یاد استاد بزرگ تاریخ ایران، ادبیات فارسی و فرهنگ ایرانی، زنده‌یاد دکتر عبدالحسین زرین‌کوب به خیر باد! «حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ»

روزبه زرین‌کوب

عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه تهران
بهمن هزار و چهارصد و دو